Türk Kadın Tarihine Giriş

(Amazonlardan Bâcıyân-ı Rûm'a)

Necati Gültepe

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 729
KÜLTÜR SERİSİ: 362

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 16267

ISBN: 978-975-437-684-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım, 2008
4. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
Göztepe mah. Kazım Karabekir cad. No: 32
Mahmutbey-Bağcılar/İSTANBUL
Tel: (0212) 446 38 88 Pbx • Faks: (0212) 446 38 90
Sertifika Numarası: 44011

İstanbul- 2020

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İÇİNDEKİLER

Sunuş 9

Giriş

1. Prof. Dr. Jeannine Davis-Kimball'in Büyük Keşfi 14
2. Avrupa Merkezli Tarih Görüşünün Yıkılışı 21

I. Bölüm
Amazonlar

1. Çağdaş İnsana Amazonların Takdimi: Sahne Sanatları İle Erotikleştirilen ve Pazara Sunulan Amazonlar 39
2. Sanat ve Edebiyatta Amazonlar 43
3. Eski Yunan Mitoloji ve Tarihçilerine Göre Amazonlarla İlgili Gerçekler Ne İdi? 46
4. Tanımlanan Amazonlar Asyalı mıydı? 53
5. Amazonlar Mit mi, Gerçek mi? 55
6. Platon'un Ütopik Atlantis Amazonları 59
7. Diğer Amazon Söylenceleri 62

II. Bölüm

A- Yazılı Tarihte Bilinen İlk Devletli Topluluklarda Kadın 67
1. Ön-Sümerler veya Gutiler'de Kadın 67
2. Sümerler'de Kadın 68
3. Sümer Ailesinde Kadının Konumu 70
4. Ölen Karısı İçin Ağıt Yakan Koca 71
5. Sümer Kadını Nasıl Süsleniyor? 72
B- Eski Anadolu'da Kadının Mevkii 73
1. Hitit Devletleri Zamanında Kadın 76
2. Etrüsklerin Gizemli Dünyası ve Kadınları (Roma'nın Başlangıcı) ... 79
3. Toplum Hayatı 80
4. Aile 81
5. Roma'nın Olgunluk Döneminde Kadın (Lupa'nın Çocukları) 82
6. Sibyl'ın Varoluş Savaşı 86

III. Bölüm
Alp Kızlar, Asenalar, Turanlı Kadınlar (Amazonların Gerçek Kimlikleri)

1. Mitolojik Ana (Ulu Ana) Kompleksi Meselesi 94
2. Kutsal Dişi Olgusu 95
3. Umay ve Mitolojik Ana 95
4. Ulu Kadın Kişi, Ana Ata, Kurt Ata 102

IV. Bölüm
Kurt-Kadın (Savaşçı Kadın) Değerlendirmesi

1. Erken Dönem Türk Destanlarında 109

V. Bölüm
Kadının Destanlarda Yer Alması

1. Türk Destanlarında Kadının Ana Olarak Rolü 120
2. Kadının Sevgili ve Eş Olarak Rolü 122
3. Dede Korkut Hikâyeleri'nde Kadın 126
4. Kanlı Koca-oğlu Kanturalı Boyu Hikâyesinden 133
5. Kam Büre Beyoğlu Bamsı Beyrek Boyu Hikâyesinden 137

VI. Bölüm
Turan-İran ve Grek-Latin Destanlarında Kadına Bakış

1. İran Destanı *Şehname*'de Kadın 143

VII. Bölüm
Türk Toplumlarında Kadın ve Devlet

1. Medeniyet Doğuran Coğrafya 151
2. Kadının Yer Aldığı Mitolojik Öğeler 160
3. Hunlarda Kadının Devlet İdaresindeki Rolü 162
4. Göktürklerde Devlet Yöneten Kadınlar 163
5. Uygurlarda Yönetici Kadınlar 165
6. İslâm'dan Önceki Türk Topluluklarında Kadın 166

VIII. Bölüm
İslâmiyet ve Kadın

1. Arap Karanlığında (Cahiliye Dönemi) Kadın 173
2. Kur'an'ın Kadına Bakışı 178
3. İbn Rüşd 182
4. Muhyiddin İbn Arabî'nin Kadın Konusundaki Görüşleri 183

5. Müslüman Türk Toplumlarında Kadın Anlayışının Gerilemesinin Kaynağı: Nizâmülmülk 189
6. Nizâmülmülk'ün Öğretileri, Anlattığı Hikâyeleri 190
7. Hikâye 191
8. Hikâye 193
9. Hikâye 194
10. Hikâye 194
11. Hikâye 195
12. Hikâye 195
13. Padişahın Daha Önceki Padişahların Âdet Edinmiş Olduklarını Yapması Gerekir 199

IX. Bölüm
Batıda Kadının Tarihi ve Talihsizliği

1. Ruhban Bakışı 205
2. Dünyayı Islah Etmek 206
3. Düşman 207
4. Mel'un Ama Neyse ki Zayıf 210
5. Koyun Ağılındaki Dişi Kurtlar 211
6. Bakire Ana 212
7. Günahkârın Sığınağı 212
8. Hep Daha Fazla Bakire Meryem 213
9. Avrupa'da Cinsiyetler Tartışması: Kadınlar İnsan mı? 214
10. Evliliğin ve Kadının Yerilmesi ve Övülmesi 220

X. Bölüm
Türklerde Ailenin Kurucusu ve Koruyucusu Olarak Kadın

1. Tek Eşle Evlilik, Türk Ailesinin Karakteristik Bir Özelliğidir 230
2. Aile, Toplum ve Devlet İlişkileri 234
3. Büyük Anne 236
4. Oğul ve Kız Arasında Ayrılık Yok 237
5. İslâmiyet'ten Sonra 238
6. Dede Korkut'un Tarif Ettiği Kadın 241
7. Dede Korkut'un Kadın Tasnifi 244
8. Yiğit Kadınlar 250

XI. Bölüm
Savaşçı Kadın Hükümdarlar

A- İstiklerin Kraliçesi Tomris 259
1. İskitler 259
2. İskit Adı 261
3. Yüce Hakan Tomris Hatun 262
B- Turan Soylu Kadınların Hz. İbrahim ve Kantura Hatun Bağlantısı 264

C- Emevîler Dönemi..... 269
D- Kabaç (Kınık) Hâtun (Buhara Melikesi)..... 270
1. Kabaç Hatun'un Melike Olarak İlginç Yönetim Tarzı..... 271
2. Kabaç Hatun'un Ölümü 274
E- Abbasîler Dönemi..... 275
1. Türk Hatunları ile Evlenen Abbasî Halifeleri..... 276
F- Devletli Türk Şuca Hatun (801-861)..... 277
G- Naime (Şağab) Hatun (878-933)..... 282
1. Naime Şağab Hatun'un Oğlu Cafer'in Halife Oluşu..... 283
H- Turan Ülkesinin Soylu Prensesi Türkân Hatun..... 288
I- Sultan Raziyye..... 293

XII. BÖLÜM

Son Kadın Savaşçılar; Anadolu Bacıları (Bâciyân-ı Rûm)..... 301

Bibliyografya..... 315

Sunuş

KADIN konusu doğrudan insanın varlık konusudur. Evrenseldir, ama aynı zamanda yerel ve günceldir. Evrensel yönü ile de dinler ve soysal bilimler, muhatabıdır. Güncel alanda, politikacılar başta olmak üzere ideologlar, sivil toplum kuruluşları, medyanın sözcülüğünde saflarını belirleyip yerlerini alırlar. Bu kesim için kadın kesinlikle bir araçtır, bulundukları konum ve meşrebine göre bu aracı acımasızca kullanırlar.

Diğer ülkeler - uzun zamandır bizim için tek paradigma olan batı dünyasını kastediyorum- kendi tarih ve sosyolojik gelişimi içinde, kadın konusunda gerçekçi olmayan davranışlar sergilerler. Âdeta bizden buraya kadar gerisi 'insan hakları mevzuu' diyerek kadın konusunu noktalarlar.

Aslında isteseler de bu konuda yapacakları pek bir şey yoktur, çünkü felsefî olarak temelde kadını asla insan saymamış bir öğretinin toplumudur batı. Bunun nedenleri, kendi bölümünde anlatıldı.

Bizde ise; kadın konusundaki model düşünce, batının bu konuda medeniyet adına bütün dünyaya dayattığı öğretisidir. Bu öğretinin temel dayanağı yoktur. Çünkü; "her şeye rağmen kadını da insan saymak lazım" tavrı ile, konu geçiştirilmiştir.

Buradan hareketle medya amigoları ve sözde kadın savunucularının en fazla yaptıkları iş kadının cinselliğini vurgulamak, hatta bunu daha da ileri götürüp ekonomi alanına taşıyarak pazarlamaktır.

Bir diğer kesim ise kendilerini "daha farklı Müslümanlar" olarak tanımlayan özellikle "Müslüman" sözünü kendilerine özne yapıp siyasi ve ideolojik anlamlar yükleyen, böylece genel ve sıradan halk Müslümanlığından ayrı duran gruptur. İşte bu kesim de kadın konusunda tıpkı batının modelini benimseyenler gibi Ortadoğu'dan örf ve âdet ithal etmekle meşguldürler. Suudîlerin Vahhabî katılıklarından, bilmem hangi Afrika kabilesi kadınlarının hörgüçlü baş bağlama tarzına kadar ithal edilir. Ne yazık ki bu farklı örf ve gelenekleri de, din ya da Müslümanlık diye Türk halkına dayatırlar.

Gerçek Müslüman Türk halkı ise (Alevi'si ve Sünnî'si ile) bu olup bitene hiçbir anlam vermeden şaşkın bir vaziyette izlerler.

Ülkemizde Kadın konulu bakanlık, genel müdürlük, onlarca sivil kuruluş ve dernek olmasına rağmen, Türk kadın tarihi konusunda sözü edilecek bir çalışmaya rastlamadık. Meşhur bir söylem vardır "Bir kitap okudum hayatım değişti." denir ya, ben de bir belgesel izledim (Amazonların mensubiyetlerinin keşfi ile ilgili olan bu belgesel konusunu I. Bölüm'de anlattım). Türk kadın tarihi konusunda ufkum açıldı.

Evrensel anlamda bildiğimiz tarih bilimi insanın, kadın-erkek ayırımını tek taraflı yapar. Yani tarih bilimi sadece erkekleri tarihin objesi yapar, kadınlar bu bilime göre neredeyse yok sayılırlar. Veya, resimdeki erkek varlığını daha belirgin kılmak için, arka plana atılan bir iki fırça darbesinden ibarettir kadın.

'Türk kadın tarihi' için de, durum aynıdır. Çünkü kadın sosyal hayatın bütün alanlarından sürgün edilmiştir. Destanlar, mitolojiler ve menakıp'ların tarih olarak sonu, bu kırılma noktasının ve sistematik tarih yazımının başlangıcıdır. Dönem olarak ise, aşağı yukarı Anadolu Selçuklularında son, Osmanlılarda ilk asırlara rastlar.

Bütün bunlara rağmen, kadın tarihini tesbit için, elimizde önemli bir kaynak vardır. Bu kaynak, kadının kimliğini bize bir fotoğraf netliği ile sunan mitoloji ve destanlardır. Gerçekten de İnsanın mensup olduğu millete göre, tarihî ve gerçek kimliği, millî mitoloji ve destanlarında kayıtlıdır.

Bu çalışmayı yaparken kendisinden zevkle yararlandığımız Prof. Dr. Fuzuli Bayat'ın ifadesiyle söyleyelim: "Dünya bir sebepler ve sorular dünyasıdır. Türk Mitolojisi bu sebepler ve sorular dünyasını Kozmik düzeyde algılar ve ifade eder."

Destan ve mit'ler açısından sanırım dünyanın önde gelen milletlerindeniz. Bu konuda inanılmaz zenginlikte bir kaynağa sahip olduğumuz kesindir. Destanların kılavuzluğu ile çalışmayı sürdürürken, ayrıca yüzlerce yazılı kaynağa da başvurduk.

Bu çalışmayı kaleme alırken farklı bir kronoloji izledik; Grek-Latin söylencesine uyarak Amazonları kadın tarihinin başlangıcı olarak ele aldık. Bu kronolojide Amazonların başlangıcı için bir tarih veremiyorduk, ama bitişleri yani Grek-Latin söylencesine göre Amazonların tarih sahnesinden çekilişleri MÖ. 1000 yıllarına rast-

lar. Demek ki zamanımızdan 3000 yıl önce Amazonlar tarih sahnesinden çekilmişlerdir.

Türk-Turan söylencelerine göre ise Amazonların ya da bu söylencelerde verilen isimlerle *'Alp kızların-Savaşçı kadınların-Turan soylu kadınların'* varlıklarını *'Baciyân-ı Rûm'*a kadar sürdürdüklerini tarihî belgelerle teyit edebilmekteyiz. Çalışmayı kaleme alırken, mitoloji ile başlayıp yazılı tarihler, belgelerden de istifade ettik. Gerek dipnotlarda, gerekse kitabın sonuna eklediğimiz bibliyografyada, faydalandığımız kaynakları sıraladık.

Bu araştırmanın mükemmel bir 'kadın tarihi' olduğunu söylemek mümkün değil. Burada bizim yaptığımız kadın tarihinin (özellikle Türk kadın tarihi) sadece kaynaklarını ve bunlara dayanarak ana çizgilerini tesbittir. Ayrıca, Türk kadınının sosyo-genetik yapısı ile ilgi önemli bilgileri de işaret etme imkânımız oldu. Sanırım bundan sonra gelecek 'kadın tarihi araştırıcıları' sözünü ettiğimiz 'Türk kadınının sosyo-genetik yapısı' ile ilgili mitolojik bilgileri görmezlikten gelemezler.

Bu çalışmayı sürdürürken kadîm zamanlarda varlık gösteren; devlet, millet ve toplulukları da dikkatle 'kadın tarihi açısından' izledik.

Konunun dramatik ve sosyal boyutunu vurgulamak için "İslâmiyet ve Kadın" bölümü ile "Batılı Kadının Tarihi ve Talihsizliği" bölümlerini özenle işledik.

Umarız bu araştırmamızla Türk kadın tarihine katkımız olmuştur.

Kozyatağı, Ocak 2008 **Necati Gültepe**

Giriş

"Baba ister peygamber olsun ister hükümdar,
hizmetçi ancak uşak doğurur."
Şehnâme

1. Prof. Dr. Jeannine Davis-Kimball'in Büyük Keşfi

Televizyonda *National Geographic Channel*'de bir belgesel izliyorum, ekranda altmışlı yaşlarda, kemikli yapısı, mavi renk gözleri, gümüşi saçlarıyla İngiliz kraliyet ailesinin kadınlarına benzeyen biri konuşuyordu. Bu arada geçen alt yazılardan konuşanın kim olduğu yazıyordu: Bu kadın Amerikalı Arkeolog-Etnograf Prof. Dr. Jeannine Davis-Kimball idi. Amazonların tamamen *Turanî (Türk)* soy olduğu gerçeğini nasıl kanıtladığını açıklıyordu.

Dr. Kimball, Amazonlar hakkındaki bu akademik açıklamalarıyla kadınlar hakkında şimdiye kadar tepetakla duran tarih kuramını yerli yerine oturtuyor, realite haline getiriyordu. Böylece, bir türlü tarihte rolü ve yeri tesbit edilemediği için bir kimlik sahibi olamayan 'kadın' da gerçek kimliğine kavuşuyordu.

Jeannine Davis-Kimball önce kendi biyografisiyle konuya girdi: Öğrenim hayatının ilk dönemlerinde, master yapmaya başlamadan evvel hemşirelik ve sığır yetiştiriciliği ile uğraşmış. Eğitimini tamamlamak maksadıyla ilgi duyduğu, arkeoloji ve sanat tarihi konusunda genç bir öğrenci olarak, İran *(Pers)* sanatı üzerine master'e başlamış.

> O dönemlerde antik göçebe kavimler üzerine temelde fazla bir bilgim yoktu. Kariyerimin, yaklaşık 2000 yıl önce Avrasya stepleri üzerinde gezinen ve Amazon mitolojisinin tarihsel temelini oluşturan gizemli savaşçı kadınlar üzerinde odaklanacağını hiç bir zaman tahayyül edemezdim.

Genç master öğrencisi bayan Kimball, İran'daki araştırmaları sırasında bir gün, MÖ. 559–330 tarihleri arasında İran'ı yönetmiş olan *Archamedian- Ahamenid* (Sasanîlerin ataları) hanedanına ait taş rölyefler ile karşılaşır. Rölyeflerde, krallara biat eden göçebelere ait sahneler tasvir edilmektedir.

> Taş duvardaki bu panoda önemli bir zaferden sonra Tacidarları şereflendiren, ona hediyelerini sunan göçebeler resmedilmişti. Bu rölyefte farklı bir duruş sergileyen bir grup savaşçı göçebe dikkatimi çekti. Bu savaşçıların mağrur duruşları ve kıyafetleri farklı idi. Yumuşak deriden çizme ve pantolon giymişlerdi, son derece estetik başlıkların altından sarkan uzun saçları ve at üstündeki duruşları ile çarpıcı bir manzara sergiliyorlardı, daha da şaşırtıcısı bunlar genç kadınlardı. Hem şaşırmış hem de dehşetli heyecanlanmıştım

Bunları söylerken, hâlâ o heyecanı ekranda yaşıyordu.

Davis-Kimball bu figürlerin cazibesine kendini kaptırınca, bunları araştırmak için Berkeley'deki California Üniversitesine başvurur. Amerikan-Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün ve onun bir şubesi durumundaki Avrasya Göçebelik Tetkikleri Merkezinin müdürüne:

> Avrasya steplerine gidersem onlara (Kadın savaşçılara-Amazonlara) ait bazı izleri bulabileceğimi ifade ettim. Çünkü göçebelik, hayvan yetiştiriciliği, özellikle koyun ve at yetiştiriciliği üzerine kurulmuştur. Hayvanlar yeşil alanlara, açık araziye ihtiyaç duyduğu için bunlar şehirlerde bulunmaz. Bu konuda araştırma yapmak için steplere-bozkıra gitmem gerektiğini ifade ettim ve onu ikna ettim." "Ama" diyor Dr. Kimball "Beni heyecanlandıran pek kimseye açıklamadığım bir duygu daha vardı ki o da bu çalışmanın aynı zamanda 'Kadın Tarihi' ile ilgili olmasıydı. Bu benim için de hoş bir sürpriz oldu." Ve devam ediyordu Dr. Kimball "Bilinen bir gerçektir ki yirmi beş yıl kadar öncesinde Amerikan kütüphane ve müzelerinde göçebe kültürüne dair herhangi bir bilgiye rastlayamazdınız."

Davis-Kimball göçebeler hakkında ilk bilgilere, Kazakistan'daki müzelerde sahip olmuş. Vakit kaybetmeksizin antik Avrasya göçerlerine ait kurganların, ya da höyüklerin kazılarına iştirak etmiş ve Kazakistan'daki arkeolojik tetkiklere katılan ilk Amerikalı kadın unvanına almış.

> Kazısını yaptığımız her şey çok enteresandı, zira bilgilerimize bir şeyler katıyordu, ama ilk büyük buluşum -Rusya'nın Kazakistan sınırında yer alan- Pokrovka'daki[1] (Kazakistan Ural nehri kıyılarında Pokrovka

[1] İbretlik bir gazetecilik örneği; 9 Şubat 1997 Pazar *Milliyet*'te bir haberin başlığı;

bölgesinde Sauromat mezarları) 1994 kazısı esnasında gerçekleşmişti. Burada kadınların kendi kültürleri dahilinde önemli bir rol oynadığını gösteren buluntularla karşılaştık.

Dr. Jeannine Davis-Kimball

Göçebe toplum içinde ön planda rolleri olan savaşçı kadınları bulmak Davis-Kimball'ı çok şaşırtmış ve kariyerini Rus steplerinin ve diğer kültürlerin savaşçı kadınlarının araştırılması üzerine odaklamaya karar vermiş.

"*Zeyna Rus çıktı*" idi ve haber şöyle devam ediyordu: "Rusya'nın güneyindeki höyüklerde yapılan kazılar, bugünlerde TV'lerin gözde kahramanı olan kadın savaşçı *Zeyna*'nın nineleri olan 'Amazon'ların varlığını kanıtlayacak bulguları ortaya koydu. 'Amazon'lar 'efsanelere konu olan kadın savaşçılar' diye bilinir. Ancak, arkeologların Rusya'nın güneyindeki *iki bin yıllık höyüklerde* yaptığı kazılar, Amazonların yalnız efsanelerde yaşamadığını ortaya koydu.

"Amazon efsanesi çok eskilere uzanıyor; Milattan önce 450 yılında, ünlü tarihçi Herodot, Karadeniz'in kuzeyine yaptığı gezide, savaşçı kadınlardan oluşan bir kabileye rastladığından söz eder ve bu kadınlara "Amazon" adını verir. Atina'da Partenon tapınağında da, at üzerinde, erkeklerle kılıç kılıca dövüşen kadın savaşçı kabartmaları bulunuyor.

Rusya'nın güneyinde, Pokrovka kenti yakınında, Rus ve Amerikalı arkeologların, bir süre önce yaptıkları kazılarda, büyük kılıçlar ve başka savaş âletleri ile birlikte gömülmüş kadın savaşçıların mezarları ortaya çıktı. Bu araştırmalara katılan Amerikalı arkeolog Jeannine Davis Kimball'a göre…"

Haber bütün dünya basınında *"meğer Amazonlar aslında İskitler-Hunlarmış"* diye geçerken Türkiye'de çıkan gazeteler hiç anlayamayacağımız bir sebepten, Amazonları, onlardan 2000 yıl sonra buraya gelen Ruslara mal etmişlerdi.

> Bu kadınların mevcudiyetlerine ilişkin hiçbir bilgim yoktu, zira hem tarihte hem de sanatta, örnek vermek gerekirse Fars Archamedianlarının taş rölyeflerinde, kadınların özel bir statüye sahip oldukları gösterilmiyordu. Aslında tarih daima erkekler tarafından kaleme alındığı için kadınları görmek de mümkün değildi.

Gerçekte ise Davis-Kimball, hem antik Avrasya toplumlarında hem de diğer göçebeler arasında savaşçı kadınların son derece yaygın olduğunu bulmuştu. *"Yeni kanıtlarımız kadınların göçebe toplumlarda hayli ön planda rol oynadığını göstermektedir."* demektedir.

Çarpıcı buluşlarına rağmen Davis-Kimball "Hâlihazırda steplerin savaşçı kadınlarını yeniden ziyaret etmek ve başkaca kazılara girişmek için özel bir düşüncem yoktu." diyor. "İşimiz *Pokrovka'da* bitti." diyor. "Bir kazıda rol oynayan birden fazla faktör mevcut. Her şeyden önce potansiyel keşifleri barındıran bir kazı yerine sahip olmanız lâzım. Arada, işin mâliyetini de düşünmeniz gerekiyor. Bir kazı için gereken ekibi bir araya getirmenizin mâliyeti giderek çok daha büyük artışlar göstermekte. Bu arada Ortadoğu araştırmalarındaki ilgi odağı şu an için geçerli olan mevzulara kaymış durumda: İslâm ve terörizm. Bunlar da arkeolojik açıdan beni ilgilendirmese de fon bulmamızı güçleştiriyor."

Dr. Kimball, savaşçı kadınlar '*Amazonlar'* ile ilgili araştırmalarına devam etmek için bir şekilde bir yerlerden fon bulur. Böylece çok uzun ve meşakkatli bir bilimsel yolculuk başlar.

Karadeniz'in kuzeyinden başlamış *amazonlarla* ilgili araştırmasına. Önce amazonlara ait olduğu kesin olan mezarlarda tetkikler yapmış, iskeletleri incelemiş, gen örneklerini alarak Amerika'daki gelişmiş laboratuarlarda bilgileri örnekleyerek netleştirmiş. Ayrıca asıl uzmanlık alanı olan etnografik araştırma ve iz sürme ile Rusya'da onlarca müze dolaşmış. "Aklımda bir tek soru vardı: bu tetkik ve tesbitler sonucu acaba *gerçek Amazon soyundan yaşayan birine ulaşabilecek miydim?"*

Rusya'daki kurgan, mezar arkeolojik alanlarda uzun zaman geçirir. Artık arkeolojik kazı yapmamakta, o zamana kadar tesbit ettiği etnografik malzemelerle araştırmasını sürdürmektedir.

Böylece elinde, kazılardan çıkan 'savaşçı kadınlar'a ait silah, giysi ve süs eşyalarının resim ve fizikî tarifleri ile Rusya içinde birçok

müzeyi ziyaret eder. Uzun çalışma ve değerlendirmeler neticesi, Altay dağlarının eteklerinde, tecrit edilmiş olarak yaşayan göçebe kabilelere yönelir.

Yaşayan Amazon neslini tesbit için Dr. Kimball'ın elindeki bilgi ve belgeler şunlardır:

1. Amazon mezarlarından elde edilen *Mitokondrial DNA* örnekleri

2. Etnografik malzeme (çizme, giysi, süs eşyaları, her türlü silah vs.) fotoğraf ve fizikî tesbitleri

3. Diodorus, Herodotos gibi Amazonları anlatan tarihçilerin tarifleri, bunların genellikle sarışın kadınlar olduklarına dair ifadeleri.

Dr. Kimball, bu uzun ve meşakkatli yolculuklar sonunda, Moğolistan'ın kuzeyinde, Baykal gölünün hemen güneyinde Orhon nehri kenarında bir obada konaklar. Obada yaşayanların kullandıkları eşya ve malzeme Dr. Kimball'ın tesbit ettiği etnografik malzemeye uymaktadır. Fakat bir endişesi daha vardır; obada hiç sarışın insan bulunmamaktadır. Hayal kırıklığı ile etrafına bakarken birden dikkat kesilir, uzaktan bozkırın ufuk çizgisinde at üstünde bir kız çocuğu obaya doğru dörtnala gelmektedir. Kızın, sarışın saçları rüzgârda uçuşmaktadır. Bir mucize gibi diye düşünür Dr. Kimball.

Bozkırda at koşturan dokuz yaşındaki bu küçük kızın adı *Meryemgül*'dür. Annesi kızının tersine esmerdir. Oba halkı Türkçe'den başka bir dil bilmemektedir. Yine obadakilerin ifadelerine göre "Taa ezelden beri" ataları da Türkçe konuşmaktadırlar.

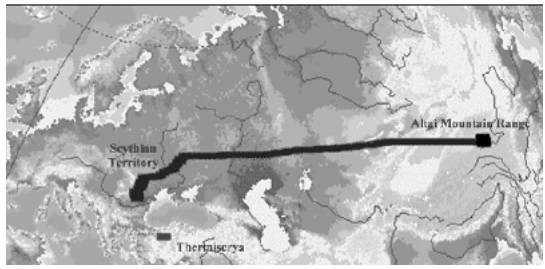
Dr. Kimball vakit geçirmeden *Meryemgül*'ün ve annesinin ağzından s*wap* (Gen tahlili için örnek) alır ve daha önce, Amazon mezarlarından elde edilen *Mitokondrial DNA* örneklerini gönderdiği laboratuarlara gönderir. Kısa zamanda cevap Internet kanalı ile gelir, netice şok edicidir: 2500 yıllık savaşçı kadın ve *Meryemgül*'ün mitokondrial DNA'sı % 99,9 oranında örtüşmektedir, benzerdir.

Meryemgül

Meryemgül 2500 yıl önce yaşamış, batıda Amazon diye tanınan savaşçı kadınlardan birinin özbeöz gerçek torunudur. Efsanevi kadın savaşçıların 'Amazonların' kökeninin Orta-Asya olduğu Turanî (Türk) soydan geldikleri kesin bir şekilde bilimsel olarak kanıtlanmıştır.

Genetik biliminden tarihî veri olarak yararlanılması sanırım bütün tarihçileri şaşkına çevirmiştir. Çünkü bir olguyu bu şekilde kanıtlamak, bir tarihçi için gerçekten hÂrika bir buluş ve çok önemli bir imkân demektir. Bu yeni kanıtlama metodunun tarih bilimi açısından irdelenmesi, bilinenlerin yeniden gözden geçirilerek kurgulanması gerekir.

Dr. Kimbil'in sürdüğü amazon izi

Amazonlar konusunda batının ısrarla sakladığı, hiç sızıntı vermediği sır ortaya çıkmış, 7000 yıllık 'kadının ezik tarihi', batının ırkçı teoremi*"Hint-Avrupa teoremi ve buna bağlı Âri modeli"* ile birlikte bir kere daha yıkılmış, tarihin tozlu sayfalarına karışmıştır.

Dr. Kimball'ın keşfettiği obanın yeri.

2. Avrupa Merkezli Tarih Görüşünün Yıkılışı
(Kadın Tarihinin Aslî Zeminine Oturuşu)

'Avrupa merkezli tarih' kurgusunun (ya da siz buna 'teoreminin' diyebilirsiniz) temel dayanağı *Hint-Avrupa Dil Ailesi Teoremi ve buradan yapılan bir çıkarımla 'Âri Model' dir*. Şimdi bunların açılımlarını ve sosyal alandaki dayatmalarını, özellikle kadın konusundaki evrensel olumsuzluklarının temel dayanaklarını görelim:

'Hint-Avrupa' terimi ilk defa 1816'da Alman asıllı Franz Bopp (1791-1867) tarafından ortaya atılmıştı. Avrupa medeniyet tarihini (Avrupalılar bunu genellikle 'insanlığın medeniyet tarihi' diye evrenselleştirmişlerdir) şöyle izah ederler:

Avrupa medeniyetini izah için ilkönce 'Eskiçağ modeli' başlığı altında bir açıklama -teorik akım- ileri sürüldü. Bu teori, batı medeniyetinin ve onun ana dayanağı kabul ettiği Helen Uygarlığı'nın

aslında Kenger (Sümer), Eski Mısır ile Sami milletlerinin istila ve etkileriyle oluştuğunu savunuyordu.[2]

Ama bu teori 19. yy. başlarına gelindiğinde batının işine yaramadı, çünkü; medeniyetin temelinin doğu halkları olduğunu (Kengerler –Sümerler-, Eski Mısır gibi) söylüyordu. Bu ise Avrupa'nın sömürge projeleriyle örtüşmüyordu. Hatırlayalım; bu sömürü projelerinin temel dayanağı doğuya ve mazlum milletlere medeniyet götürmekti. Bu durumda medeniyetin temeli doğulu milletlerdir tezi, nasıl geçerli olabilirdi? Bu durumda darvinizmin yönlendirmesiyle 'Âri ırk' 'Âri halk' modeli devreye girdi.

Elbetteki 'Âri model' 'Eskiçağ modeli'ne şiddetle karşı çıktı. Irkçı akımların da ortaya çıkışıyla birlikte az çok dayanağı olan eskiçağ modeli, sömürge projelerini yürürlüğe koyan Avrupa tarafından devre dışı bırakıldı.

Darwinizm'in oluşturduğu 'Âri model' Avrupa'nın sömürü projesi gerekçelerinde birinci sıraya oturdu. Bu modele (teoriye) göre; kuzeyden (Anadolu-Kafkaslar-Orta Asya-Hindistan hattı kastediliyor), eski geleneklerde sözü edilmeyen bir istila olmuş ve istilacılar, 'Ege' ya da 'Pre-Helen' kültürüne baskın gelmiştir. Yunan uygarlığının, Hint-Avrupa dili konuşan 'uzak Asya'dan gelen göçebeler' ile yerli tebaalarının karışmasının bir sonucu olduğu hükmüne varılmıştı.[3]

Batılı tarihçiler ve 'Âri model' savunucuları bu noktada hiç arzu etmeyecekleri bir açmaza düşmüşlerdir. Kabul ettikleri bu 'Uzak Asya'dan gelen göçebeler'in kimliği meselesine hiç girmek istememişlerdir. Bu konuyu tartışan bilim adamlarını da hemen dışlamışlardır. Olayı kısaca Himalayalarda yaşayan(!) Âri halkların atalarının batıya göçü şeklinde geçiştirmişlerdir. Haysiyetli bilim adamları Avrupalı tarihçilerin bu gerçeği saklama çabalarını hep tebessümle karşılamışlardır.[4]

Ama bir yığın tarihî kanıta rağmen 'Uzak Asya'dan gelen göçebeler'in de Proto-Türkler olduğu gerçeği hep saklanmıştır. Her halükârda, gerek Helen kültürünün ve gerekse batı medeniyetinin

---

[2] Martin Bernal, *Kara Atena (Eski Yunanistan Uydurmacası Nasıl İmal Edildi? 1785-1985)*, İstanbul 1998, s. 50 vd.

[3] A.Z.V. Togan, *Umumî Türk Tarihine Giriş*, İst. 1961, s.10-12.

[4] Martin Bernal, *a.g.e.*.

temelini bu halkların (Proto-Türklerin) attıklarını kabul etmekten başka çare bulunmamaktadır.[5]

Ancak, kesin kanıt elde etmek, deneysel bilimlerde ve hatta belgeli tarihte bile zor iken, bir ülkenin coğrafî isimlerinden birkaçının başka bir kültüre mensup halkların dilindeki bazı kelimelerle benzerliğinden, yahut dillerin semantik yapıları ve sentakslarından, sözcüklerin ve fiil köklerinin teşkilindeki benzerlikten veya hayat tarzları arasındaki benzerliklerden yola çıkarak, binlerce yıl önce vuku bulduğu ileri sürülen istilalarla oluşan bir medeniyetin esasen başka bir halkın eseri olduğu ispat edilmiş olsa bile, bu, kesinlikle geriye dönük hak iddiasında bulunma hakkını vermez.

Batılı düşünürler, ilk başlarda Eskiçağ modeli'ne ihtiyatla yaklaşıyor, hatta kısmen de sempatiyle bakıyorlardı. Çünkü en güvendikleri tarihçi sayılan Herodot'un *Tarih*'inde de Yunan kültürünün, Hıristiyanlık öncesi dinî inançlarının, dinî terminolojisinin Mısır'dan ve Babil'den (Sümerler) taşındığı kaydediyor ve enteresan açıklamalarda bulunuyordu:

> Kendi hesabıma doğruluyorum, evet, Melampus, derin bir bilge olarak, kendisinde peygamberce bir güç görüyordu ve Mısır öğretisi sayesinde, Yunanistan'a, öbür görenekler arasında, Dionysos dinini de o getirmiştir…6
>
> Pelasglar, ilk zamanlar, tanrılara kurban keserlerken dua ederlerdi, ama Dodona'da dinlediklerimden biliyorum, hiçbir tanrının, ne gerçek ne de takma adını anmazlardı; çünkü o zamana kadar bu adları duymamışlardı… Daha sonra ve uzun bir zaman sonra, Mısır'dan gelen tanrı adlarını öğrendiler... O zamandan sonradır ki kurban keserlerken tanrıları adlarıyla anar oldular ve daha sonra Yunanlılar da, bir Pelasg mirası olarak bu adları benimsediler.

Thukydides'in anlattığı şeyler, bunların aynısı değilse de, mana itibâriyle yakındı. Hatta onun anlattıklarında Sami etkisinin daha fazla olduğu kaydediliyordu. Ancak, gerek Herodot ve gerekse Thukydides, Pelasglar'ın orijini üzerinde kafa yormamışlar, sadece Kuzeyden veya Doğudan gelen bir kavim olduğunu belirtmişlerdir.

---

5 Bkz. Haluk Tarcan, *Ön-Türk Tarihi* ve K. Mirşan'ın çalışmaları.

6 Herodotos, *Tarih*, II, 49.

K. Mirşan'ın proto-Türk dilleri üzerine yaptığı çalışmalar sonucunda ise, Pelasglar'ın bu göç sırasında Anadolu'da karar kılan bir Türk kolu olduğu anlaşılmış, fakat 'Âri modeli' saplantısında kendi ırklarının dışındakileri dikkate almamaya yeminli(!)Batılı tarihçiler bu gerçeği görmezlikten gelmişlerdir.

Avrupalı antropolog ve ideologlarının böyle bir görüşü kabul etmeleri zaten beklenemez. Çünkü onların ortaya attıkları Âri modeli, hem Avrupa'yı, hem de Asya'yı Âri ırkın ebedî mülkü olarak görme hastalığının bir neticesidir.

Âri model en parlak günlerine; tüm insanların Allah tarafından eşit olarak yaratıldığını kabul eden Hıristiyan inancının yerine Darwinizm'in yerleştirilmesi ile kavuşmuştur. Darwinizm, insanların daha ilkel canlılardan evrimleştiğini, dahası bu evrim içinde bazı ırkların diğerlerinden daha ileri gittiğini ileri sürmekle, ırkçılığa bilimsel bir maske kazandırmıştır.

Kısacası Darwin bize göre ırkçılığın babasıdır. Darwin'in teorisi, Arthur Gobineau, Houston Stewart Chamberlain gibi ırkçılığın "resmı" kurucuları tarafından ele alınıp yorumlanmış ve ortaya çıkan ırkçı ideoloji, Naziler ve diğer faşistler tarafından uygulamaya konmuştur. Oxford, Stanford, Harvard gibi üniversitelerde yıllarca tarih profesörlüğü yapmış olan James Joll, halen üniversitelerde ders kitabı olarak okutulan *Europe Since 1870* (1870' den Bu Yana Avrupa) isimli kaynak kitabında, Darwinizm ile ırkçılık arasındaki bu ideolojik ilişkiyi şöyle anlatır:

'Irkçılığın resmî kurucusu' unvanına sahip olan Houston Stewart Chamberlain İngiliz doğa bilimci Charles Darwin, 1859'da yayınlanan *Türlerin Kökeni*, onu takip eden *İnsanın Türeyişi* (1871) adlı kitaplarıyla büyük bir tartışma başlatmış ve Avrupa düşüncesinin farklı dallarını aynı anda etkilemişti. Darwin'in fikirleri, ve onun İngiliz felsefeci Herbert Spencer gibi bazı çağdaşlarının düşünceleri, çok hızlı bir biçimde bilim dışındaki alanlara da uygulanmıştır. Darwinizm'in toplumsal gelişmeye en çok uygulanabilir olan yönü ise, dünyada doğal kaynakların besleyemeyeceği bir nüfus fazlası bulunduğu ve bunun her zaman güçlülerin veya 'uygunların' galip çıkacağı daimî bir yaşam mücadelesi gerektirdiği yönündeki inançtır. Bazı sosyal bilimciler için, bu noktadan hareketle, 'en uygun' kavramına ahlakî bir mana katmak ve dolayısıyla hayat mücadele-

I. BÖLÜM

AMAZONLAR

1. Çağdaş İnsana Amazonların Takdimi: Sahne Sanatları ile Erotikleştirilen ve Pazara Sunulan Amazonlar

Eski Yunanlılar onları şaşaalı bir üslupla, erkeklere zulmeden genç ve güzel bakireler olarak anlatırlar. Barışta cilveli bir genç kız edasına sahip olan bu kadınlar, savaşta erkeklerden kurulu orduları acımasızca yok ettiklerini söylerler.

> Binicilikleri ve okçulukları, korku yaratmadığı zamanlar, hayranlık uyandırırdı. Onlar uygarlığın kıyısında buzları ve kızgın kumları birbirine katarak dörtnala ilerlediler. Yerleşim merkezlerini talan ettiler ve uzun, vahşi tarihlerinin çeşitli dönemlerinde, ilkeleri uğruna uluslarının ön saflarında dövüştüler.[16]

Amazonları işte böyle anlatır Yunanlı tarihçiler.

Truva'nın düşmesi ve soylarının tükenmesinden çok sonraları da insanlar onlara hayranlık duymaya devam ettiler. Sanatçı ve yazarlar, bu kadın kahramanların serüvenlerinden, zafer ve yenilmezlikle dolu tarihlerinden sayısız konu çıkardılar. Bugün, üç bin yıl sonra bile etkilerinden hiçbir şey kaybetmediler.

Orijinal Yunan hikâyelerinin yabancı uzmanlar üzerindeki etkisi çok güçlüydü. Roma efsanelerinden Vergilius'un[17] *Camilla*'sını[18],

---

[16] Donald J. Sobol, *(Yunan Mitolojisinde) Amazonlar*, Türkçesi: Burcu Yumrukçağlar, Öteki Yayınevi, Ankara, 1999.

[17] Publius Vergilius Maro,(15 Ekim, MÖ. 70 - 21 Eylül, M.Ö.19): Ünlü bir Romalı şair. Roma İmparatorluğu'nun destanı olarak kabul edilen *Aeneis*'in de yazarıdır. Dante'nin *İlahi Komedya*'sındaki ana karakterlerden biridir. Vergilius bu eserde cehennemde Dante'yi gezdirmeye yardımcı olmuştur. Augustus'un yardımıyla Sibylla kitaplarını okumuş olabilir. Homeros'u ve Apollonius Rhodius'u oldukça iyi bilir. Aineias – (Aeneas) – Kral Ankhises ile Aphrodite'nin oğlu, Troia kahramanlarından biri. Aineias, Latin şairi Vergilius'un şaheserlerinin konusu oldu ve bu Anadolulu prens, Roma'nın millî kahramanı ve imparator Augustus'un atası sayıldı.

[18] Camilla – Volskiler Kralı Metabus'un Amazonlara benzeyen kızı.

açıkça örneklediği Amazon *Penthesilea'dan* ayırmak çok zordur: *Camilla,* Latinus'un kuşatılmasında tek göğsü çıplak savaşan '*sadaklı Amazon*' olarak süvarilere komuta eder; kargı, mızrak ve savaş baltası kullanarak düşmanlarını öldürür, *Penthesilea*, bir diğer Amazon kraliçesi *Hippolyte* ile birlikte, sonraki aşk romanlarında ün kazanır.

Penthesilea, Antik Çağ klasik kaynaklarında yer alan Amazonlarla ilgili son mitolojik öykü; Akhilleus'in Amazonlarla yaptığı savaşın ana kahramanlarından biridir. Anadolu'daki pek çok kavmin de katıldığı Atinalılarla Amazonlar arasındaki üçüncü ve son savaş, Helena'nın kaçırılması ile başlayan ve yıllarca süren Truva savaşıdır.

Akhilleus'in Hektor'u öldürmesine, onun ölüsünü arabasının arkasında sürümesine ve Truvalılara zulmedilmesine Amazonlar çok üzülürler, çünkü Truva ahalisi akraba bir kavimdir, kendileri gibi İskit(Saka)ların bir boyu da Truvalılardır.

Yunanlıların Amazon diye niteleyerek mitolojik bir kimlikle tanımladıkları özel güçler, savaşçı kadınlardan oluşan İskit ordusunun bir kolu idi. Başlarında Dişi Kurt (Asena) Penthesilea komutasında Karadeniz'den kalkıp Çanakkale boğazına gelmişlerdir. Güzel, kuvvetli ve yiğit olan Penthesilea, cesur savaşçıları ile birlikte savaşmaya başlayınca Yunanlılar büyük bir şaşkınlık yaşamışlar. Savaş meydanında Amazonların başarısı, Truvalıların moralini düzeltmiştir. Üzerindeki parlak zırhı ve hilâl şeklindeki kalkanı ile kraliçe Penthesilea, Amazonların değil, Truvalıların başkomutanı gibi savaşmıştır. Amazonların yardımıyla Truvalılar, Yunanlıları bozguna uğratmışlar ve kaçan Yunanlıları takip etmeye başlamışlardır. Savaşın kaderinin değiştiği safhada, savaşçı Akhilleus ve Aeneas'ın savaşa katılması, Yunanlıların toparlanıp yeniden savaşmaya başlamasına neden olmuş ise de Truvalılara yardım eden Amazonlar sayesinde Yunanlılar yenilmiştir. Ancak Akhilleus ile Amazon kraliçesi Penthesilea arasında geçen ikili muharebe, savaşın en unutulmaz anı olmuştur. Burada efsane iki ayrı yol takip ediyor. Birincisi Penthesilea Akhilleus'u öldürerek, tıpkı onun Hektor'a yaptığını yapıyor, it leşi sürür gibi Akhilleus'in ölüsünü sürüklüyor. Efsanenin ikinci versiyonu ise tam bir Yunan propagandası; Akhilleus Penthesilea'yı öldürür, düşmanının silahlarını almak için yanına gittiğinde, uyuyan Artemis'e benzeyen Penthesilea'yı görür ve ona âşık olarak pişmanlık gözyaşları döker… vs.

Savaşçı kadınlar, edebiyatta Yunan dekorundan uzaklaştırılmış Amazonlar olarak ortaya çıkar. Dokuz sıradan adamı vahşi bir hamleyle yere sererler, ya da hiçbir zaman küçük düşürülmemiş kibirli şampiyonları saf dışı bırakırlar. Tabii ki bu neoklasik şövalyelerin en ünlüleri; Edmund Spencer'in 1550'de yazdığı *Periler Kraliçesi(Faerie Queene)*'inde ve diğer birçok klasik eserde yer alan *Amazon* tiplemeleridir.

Tiyatro da buna ayak uydurmuş, Amazon yorumunu üretmiştir. Thomas Heywood "*Iron Age*"inde (1611) Penthesilea destanını geleneksel hatlarıyla dramatize etmiş, Heinrich von Kleist'ın *Penthesilea* (1808) versiyonundan eklediği yeniliklerle destanın patolojik yönünü işlemiştir.

Daha sonraki dönemlerde ise Amazonları konu alan tiyatro eserleri, Broadway izleyicilerinin karşısına çıkmıştır.

Amazonlar; süslü miğferler, yüksek topuklu sandaletler ve tüylerle donatılmış olarak Paris'te Folies Bergeres skeçlerinde bayağı danslar sergilerler. 1939-1940 New York Dünya Fuarı'nın ziyaretçileri, şov kızlarının tahta kılıçlar ve karton kalkanlarla silahlanmış, badmington maçlarında çalınan tekrar müziği eşliğinde sundukları fantezi-piyes'i izlemek gibi ender karşılaşılır bir fırsat yakalarlar. Gösterinin geniş omuzlu devasa starı kendine "Amazonlar Kraliçesi" lakabını takarak gece kulüplerinin striptiz şovlarına terfi eder. Grek-Latin kültürünün, kilisenin güdümü ile 'kadını red programı' Amazon efsanesinin günümüze intikalinde kadını aşağılayarak kendini göstermiştir.

Hollywood konuya gösterdiği ilgi ile seyircinin eğilimini ticarileştirmedeki maharetini bir kez daha ispatlamıştır. Bu gösterilerde yıldızcıklar mızraklar, kalkanlar ve Yunan miğferleriyle izleyicilere yıkanan güzelin kostümlü versiyonunu sunarak sahneden hızla geçip giderler.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra İtalya'daki düşük prodüksiyon ücretleri ve vergi avantajlarından yararlanarak, Amerikalı vücut şampiyonlarıyla kotarılan uydurma ve yoksul bir fantezi eseri birçok mitolojik film üretilmiştir. Bu filmlerde Amazon tiplemesini her türlü aksiyon, seks ve şiddetin konusu olarak iğrenç bir şekilde kullanmışlardır. Sonunda bu suiistimalci yaratıcılıkta senaristler öyle bir noktaya geldiler ki; önce Afrika'nın ücra köşelerinde buldukları

bir kabileyi Tarzan'ın karşısına çıkarırken, en sonunda "Tarzan ve Amazonlar" karşı karşıya getirildiler. Sonunda Amazonlar ucuz komedi ve rezil aksiyon filmlerinin çerezi olmuşlardı.[19]

Başlığında "Amazon" kelimesini taşıyan 20. yüzyıl romanları arasında en tumturaklısı Over Bennet'in *'The Amazons'*udur. Günümüzde, haklarında sıkça yazılan Amazonlar artık uzaylıdır ve bilinen dünyada birdenbire ortaya çıkmaları, anayurtları medeniyet sınırlarının dışında kalan antik kız kardeşlerinin istilalarını anımsatır. İki nesildir uydurma bilimkurgu dergileri, okuyucularını 'Altın Amazon' ve 'Mars'ın Zenci Amazonu' gibi isimleri olan uzay Amazonlarına dair 'sağlam vesikalarla!' besledi. 1950'lerin ortasında batıda bilimkurgu dergilerinin yok olmasıyla güldürü kitapları, gazete ekleri ve aylık erkek macera dergileri (bilimkurgu dergilerinin mirasçıları) antik neslin yerine, gelecek nesil Amazonlarını ebedîleştirerek varlıklarını sürdürdüler.

Dergi "makalesi" yazarları, ayak basılmamış topraklarda "Amazon"yı arayan eski gezginleri konu ettiler: Esrarengiz Güney Amerika cangıllarına ve unutulmuş adalara iri, saldırgan kadın kolonileri (!) yerleştirdiler. 1958' de Amerika'da "Amazonların Aşk Kölesi: Güney Pasifik'ten Gerçek Bir Hikâye" palavrası bir erkek dergisine kapak oldu.

Bu tür istismarlar Amazonların tarihin gerçek yaratıkları olarak kabul edilmesini önleyici önyargılara neden olmuştur. Benzer şekilde 15. ve 16. yüzyıllarda toplumca lanetlendiler. Kâşifler ve misyonerler Güney Amerika'da "soluk benizli" on Kızılderili gücünde kadınlar (!) tarafından yönetilen yerlilerin saldırısına uğradıklarını rapor ettiler. Buna benzer hayal ürünü tanıklıklar, gerçeği saçma abartılara dönüştürerek, antik çağın savaşçı kadınlarına şüpheyle bakanları memnun ederken, onlara inananları hayal kırıklığına uğrattı. "Amazonlar" fenomeni üzerinden her türlü cıvıklık ve soysuzlaştırma yapılırken, aslında temelde "Kadın" bütün aslî unsurlarından tecrit ediliyor, eşya mesabesine indirgeniyordu. Bu indirgeme elbetteki *Grek-Latin-Kilise* söyleminin gereği idi.

Yunan anlatılarından en fazla ressamlar yararlanmışlardır.

---

[19] Universal International yapımı, Don Taylor ve Grianna Segale'nin oynadıkları, Brezilya cangılında çekilen "Love Slaves of the Amazons" (Amazonların Aşk Köleleri), 1957'de gösterime girmiştir.

Bibliyografya

AÇA, Mehmet, "'Köne Epos' (Arkaik Destan) Kavramı ve Türk Halk Hikayelerindeki Âşıklara Mahsus Evlilik Konusunun Kaynağı Olarak Alplara Mahsus Evlilik", *II. Balıkesir Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, 2000

ADİLOĞLU, Adilhan, *"Kafkas Nart Destanlarında Sümer ve Saka İzleri", Bilge*, 2002

AKDEMİR, Salih, "Tarih Boyunca ve Kur'an-ı Kerim'de Kadın", *İslâmî Araştırmalar*, Ankara 1991

ALTINTAŞ, Ramazan, *Bütün Yönleriyle Cahiliye*, Konya 1990

AMANOĞLU, Ebülfez Kulu, "Eski Türk İnançları ve Dede Korkut-Adlar, Gelenekler", *10. Yılında Bayburt Vilayeti Sempozyumu*, 17-19 Temmuz, Ankara 1999

ARAT, Reşit Rahmeti, "Eski Türk Hukuk vesikaları", *Türk Kültürü Araştırma Dergisi*, Sayı l, 1964

ARAT, Reşit Rahmeti, *Eski Türk Şiiri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1965, Ankara

ARSLAN, Ahmet Ali, *Türk Soylu Amerika Yerlilerinin Menşei Meselesi*, Ankara, 2001

ÂŞIK PAŞAZADE, *Osmanoğulları'nın Tarihi*, 2003, İstanbul

AYDA, Adile, *Etrüskler (Tursakalar) Türk İdiler*, Ankara, 1992

BAYAT, Fuzuli, *Türk Mitolojik Sistemi-1* Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007

BAYAT, Fuzuli, *Türk Mitolojik Sistemi-2*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007

BAYAT, Fuzuli, *Mitolojiye Giriş*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007

BAYRAM, Mikâil, *Bâcıyân-ı Rûm (Selçuklular Zamanında Genç Kızlar Teşkilâtı)*, Konya 1987

BAYRAM, Sadi, "Kaynaklara Göre Güney-Doğu Anadolu'da Proto Türk İzleri", *T.D.A*, Sayı 62, Ekim 1989

BAYUR, Yusuf Hikmet, *Hindistan Tarihi*, Ankara 1946
BAYUR, Yusuf Hikmet, *İbadet Dili*, Ankara 1969
BİNYAZAR, Adnan, *Dede Korkut*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2007
BOZKURT, Fuat, *Buyruk, İmam Cafer-i Sadık Buyruğu*, 2005 İstanbul
BULUÇ, S. "*Şamanizm*", *İslam Ansiklopedisi*, c.ll, İstanbul 1970
CAFEROĞLU, Ahmed, *Eski Uygur Türkcesi Sözlüğü*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1968.
CHANG, Jen-t'ang, *T'ang devrindeki Doğu Göktürkler hakkında yeni belgeler (618-745)*, Tez, Taipei 1968
CHRİSTİNE, de Pizan, *The Book of the City of the Ladies*, Persea Books, New York 1982.
CICHOCKD, I., "Türk Mitolojisinde Kurt–Ana Sembolüne Dair", *Türk Dünyası Araştırmaları*, 1985
CORCİ ZEYDAN, *İslam Uygarlıkları Tarihi (Tarihu't-Temeddüni'l-İslamî)*, İletişim Yayınları; İst. 2007,
CORCİ ZEYDÂN. *Tarîhu't-Temeddüni'l-İslâmî*, Beyrut 1967
ÇAĞATAY, Neşet, *İslam'dan Önce Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı*, Ankara 1957.
ÇIĞ, Muazzez İlmiye, "Kadın", *Bilim ve Ütopya dergisi*, Sayı 9
ÇİLİNGİROĞLU, Akan, *Urartu ve Kuzey Suriye*, E. Ü. E. F. Yayını, İzmir 1984.
ÇORUHLU, Yaşar, "Türk Sanatında Görülen Hayvan Figürleri", *Türk Dünyası Araştırmaları*. İstanbul 1998
DANİŞMAND, İ., *Türklük ve Müslümanlık*, İstanbul, 1959
DERVEZE, İzzet, *Kur'an'a Göre Hz. Peygamber'in Hayatı*, İstanbul 1989
DİVİTÇİOĞLU, Sencer, *Oğuzdan Selçukluya*, Eren yayıncılık, İst. 1994
DONALD J. Sobol, *(Yunan Mitolojisinde) Amazonlar*, Öteki Yayınevi, Ankara.1999
DONUK, A., *Eski Türk Devletlerinde Unvan ve Terimler*, İst. 1988
EBUL FEREC, *Ebu'l-Ferec Tarihi*, II, çev. Ömer Rıza Doğrul, TTK, 1987
EBU'L-HASAN en-Nedvî, *Müslümanların Çöküşüyle Dünya Neler Kaybetti*, İstanbul 1986
ELDEM, Burak, *Fraternis*, İstanbul 2006
ELIADE, Mircea, *Zalmoksis'ten Cengiz Han'a*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2006
ERGİN, Muharrem, *Dede Korkut Kitabı*, TTK. 1989
ERZEN, Afif, *Doğu Anadolu ve Urartular*, T. T. K. 1984
FORDHAM, Frieda, *Jung Psikolojisinin Ana Hatları*, İst. 2001
GALİMA, Musine, *Turan'ın Alp Kızları*, Şa-To Yayınları, İstanbul 2001,
GENÇ, R., *Karahanlı Devlet Teşkilatı*, Ankara, 1981

GÖKALP, Ziya, "Aile Ahlâkı-II", *Yeni Mecmua*, I. 20 Eylül 1917
GÖKALP, Ziya, "Türk Ailesinin Bünyesi", *Yeni Mecmua*, I. 13 Kânun-ı evvel 1917
GÖKYAY, Orhan Şaik, *Dede Korkut*, Boğaziçi Üniversitesi, Türk Dünyası Komisyonu, İst. 1997
GÖKYAY, Orhan Şaik, *Dede Korkut Hikâyeleri*, Devlet kitapları, İstanbul 1976
GÖMEÇ, Saadettin, "Kök Börüler ve Arslanlar", *Türk tarihi*, 2002
GÜRPINAR, Doğan, "Destanlarımızda ve Dünya Destanlarında Başlıca Kişilik Özellikleri ve Toplumdaki Yeri Açısından Kadın", *Türk Dünyası*, Sayı 18, Yıl 1999
HANİOĞLU, Şükrü, *Bir Siyasal Düşünür Olarak Doktor Abdullah Cevdet ve Dönemi*, İst. 1981
HATİBOĞLU, Mehmed S., "İslâm'ın kadına bakışı", *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, Sayı.4 1997
HERODOTOS, *Herodot Tarihi*, İş Bankası Yayınları, İst. 2006
HERODOTOS, *Herodot Tarihi*. Çev: Müntekim Ökmen, Remzi Kitabevi, İstanbul 1973
HİTTİ, K., *Siyasi ve Kültürel İslâm Tarihi*, Boğaziçi Yayınevi, İstanbul 1989
HOMEROS, *Odysseia*, İst. 1957.
HOMEROS, *İlyada*, Çev: A. Erhat-A. Kadir, Sander Yayınları, İstanbul 1975
IBANEZ, Vicento Blasro, *Queen Calafia'da,* E.P. Dutton & Co., New York 1924
IBNÜ'L-ARABÎ, *Fusûsu'l-Hikem*, Çev. ve Şerh: Ekrem Demirli, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2006
IBNÜ'L-ARABÎ, *Fütûhâtü'l-Mekkiye*, c.III, İstanbul 2006
İBN BATTÛTA, Ebu Abdullah Muhammed Tancî, *İbn Battûta Seyahatnamesi*, İstanbul 2005
İBNÜ'L-ESİR, *Büyük İslâm Tarihi*, Çev. Mehmet Keskin, Çağrı Yayınları, İst. 1995
İNAN, A., *Makaleler ve İncelemeler*, iki cilt, Ankara 1991
İNAN, A., *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, Ankara 1986
İNDİRKAŞ, Zühre, "Türklerde Bir Kadın Tanrı; Umay", *Toplumsal Tarih*, Sayı 17 Mayıs 1995
İPLİKÇİOĞLU, Bülent, *Eskiçağ Tarihinin Ana Hatları*, 2. Baskı, Bilim Teknik Yayınevi, İstanbul 1994
İZGİ, Özkan,"İslâmiyet'ten önceki Türklerde Kadın", *Türk Kültürü Araştırmaları*, Ankara 1973-75

JOSEPH, Frank, *Kayıp Uygarlık Atlantis (-Hayatta Kalanlar)*, Dharma, 2000 İst.

KALAFAT, Yaşar, "Göktürklerden Günümüze Türk Halk İnançlarında Kurt", *XIV. T. T. Kongresi*, Ankara 2005

KAPLAN, Mehmet, "Dede Korkut Kitabı'nda Kadın", *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul, 1946-1951

KAPLAN, Mehmet, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar* 1-2-3, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1976-1987

KARATAY, Osman, *İran İle Turan (Hayali Milletler Çağında Avrasya ve Ortadoğu)*, Ankara 2003

KÂŞGARLI Mahmud, *Divanü Lügati't- Tercümesi*, (Çev.Besim Atalay) Ankara

KINAL, Füruzan, "Eski Anadolu'da Kadının Mevkii", *Belleten*, c.XX, S.79, Temmuz 1956

KINAL, Füruzan, *Eski Anadolu Tarih*i, 2. Baskı, T. T. K. Yayını, Ankara 1987

KINAL, Füruzan, *Eski Mezopotamya Tarihi*, A. Ü. D. T. C. F. Yayını, Ankara 1983.

KIRIM, Y.K., *Kuzey Kafkasya Sosyal Antropoloji Araştırmaları*, Ankara, 1999

KİTAPÇI, Z., *Saadet Asrında Türkler,İlk Türk Sahabe Tâbi' ve Tebea Tabiîleri*, Konya 1993

KİTAPÇI, Z., *Mukaddes Çevreler ve Eski Hilafet Ülkelerinde Türk Hatunları*, Konya1995

KOÇ, Yalçın, *Anadolu Mayası (Türk Kimliği Üzerine Bir İnceleme)*, Cedit Neşriyat, Ankara 2007

KOŞAY, Hamit Zübeyir, *Makaleler ve İncelemeler*, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1974.

KÖKSOY, Mümin, *Nuh Tufanı ve Sümerlerin Kökeni*, 2003 Ankara

KÖPRÜLÜ, M.Fuat, *Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu*, 2. Basım, Ankara

KUZGUN, Ş, *Hz. İbrahim ve Haniflik*, Ankara, 1987,

LİTVİNSKİY, B.A., *Stalinabad Tepelerinde Kabirden Çıkartılan Eşyalar* , Tacikistan SSC'si Tarihi 1958.

MEMİŞ, Ekrem., "M.Ö. 3. Bin yılda Anadolu'da Türkler", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı 53, Nisan 1988

MEMİŞ, Ekrem, *İskitlerin Tarihi*, S. Ü. Eğitim Fakültesi Yayını, Konya 1987.

MEMİŞ, Ekrem, *Orta Doğu Sorunları ve Türkiye*, Mimoza Yayınları, Konya 1995

MEMİŞ, Ekrem, *Tarih Metodolojisi*, Genişletilmiş 3. Baskı, İstanbul 1996

MEMİŞ, Ekrem, *Tarihî Coğrafyaya Giriş*, S. Ü. Eğitim Fakültesi Yayını. Konya 1990
NİZÂMÜ'L-MÜLK, *Siyaset-Name*, TTK. Basımevi, 1999 Ankara
OGEL, B., *Türk Mitolojisi*, Ankara 1989
ÖGEL, Bahaeddin, *(Dünden Bugüne) Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, 3. Baskı, İstanbul 1988
ÖGEL, Bahaeddin, *Türk Kültür Tarihine Giriş VI*, KB yay., Ankara. 1984
ÖGEL, Bahaeddin, *Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, C. I-V, İst. 1971
ÖGEL, Bahaeddin, *Türk Mitolojisi*, Ankara 1971
ÖGEL, Bahaeddin, *Türklerde Devlet Anlayışı*, Ank., 1982
PELLİOT, Paul, "A propos des Comans", *Journal Asiatique*, c. XVII (1920)
SUAD, El-Hakîm, *Îbnü'l-Arabî Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2005
SUSA Ahmet, *Tarihte Araplar ve Yahudiler*, Selenge yayınları, İstanbul 2005
ŞEHNAME, Ali el-Firdevsi, 1-4. c.; trc. Necati Lugal, Ankara 1956
TEKİN T., *Tonyukuk Yazıtı*, Ankara 1994
TEKİN, T., *Orhun Yazıtları*, Ankara 1988
TERZİ, Mustafa, "Abbasî Ordusunun Merkezî İdaresi ve Sınıfları", *Belleten*, CLII, 1537-1538
TUNA, Osman Nedim, *Sümer ve Türk dillerinin tarihi ilgisi ile Türk Dili'nin yaşı meselesi*, Ankara 1990
TURAL, Sadık Kemal, "Dede Korkut Destanlarında Aile", *Türk Dili*, 1998
TURAN, O., *Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi*, c. l, İstanbul 1969
TURAN, O., *Selçuklu Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti*, İstanbul 1969
UĞUR, Mücteba, "*Asr-ı Saadette Sosyal Hayat*", Komisyon, İstanbul 1994
ÜÇOK, Bahriye, *İslâm Devletlerinde Kadın Hükümdarlar*, Ankara 1965
YALTKAYA, Şerafeddin, "Türklere ait Arapça güfteler", *Türkiyat Mecmuası*, c.V, 1936.
YAZIKSIZ, Necip Asım; *Osmanlı Tarihi*, İstanbul 1335